

References

1. Ease of Doing Business in Belarus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/belarus>. Дата доступу: 10.10.2017.
2. Karaleu, Yury Y. “Slice-Of-Life” customization of bankruptcy models: Belarusian experience and future development / Yury Y. Karaleu // Research Papers of Wrocław University of Economics (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu), issue: 381 / 2015. – p. 552. – P. 115-131.
3. Resolving Insolvency in Belarus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/belarus#resolving-insolvency>. Дата доступу: 10.10.2017.
4. Королев, Ю.Ю. Гармонизация экономических отношений в сфере регулирования процессов банкротства: белорусский опыт, проблемы и перспективы [Текст] / Ю.Ю. Королев // Финансовые центры в мировой системе = The Financial Centres: Travelling Around the World : материалы Международной научно-практической конференции. 6 сентября – 4 октября 2013 г. / под ред. М.И. Ермиловой. – Москва: ФГБОУ ВПО «РЭУ им. Г.В. Плеханова», 2014. – 216 с. – С. 44-55.
5. Королев, Ю.Ю. Применение индикатора «Разрешение проблем неплатежеспособности предприятий» рейтинга Doing Business для оценки эффективности банкротства [Текст] / Ю.Ю. Королев // Инновационная экономика в условиях глобализации: современные тенденции и перспективы : материалы междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 10–11 апр. 2014 г. [Электронный ресурс] / Междунар. ун-т «МИТСО»; редкол.: Ю.Ю. Королев (гл. ред.) и [др.]. – Минск : Междунар. ун-т «МИТСО», 2014. – 1 электрон. опт. диск. – С. 171-173.

Арзамасова О. В.

викладач

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ

В українському суспільстві стає пріоритетним усвідомлення того, що освіта та наука – це основа розвитку та прогресу особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Одним із головних напрямків, через який реалізується державне управління освітою та наукою, є політика фінансування цих сфер. Адже відповідно до теорії людського капіталу саме інвестиції в освіту і науку дають змогу нарощувати економічний потенціал країни в умовах нової економіки. Законодавчо встановлено, що держава забезпечує бюджетне фінансування на освіту в розмірі, не меншому 10% національного доходу, це становить приблизно 8% валового внутрішнього продукту. Обсяг фінансування науки закріплений на рівні не менше від 1,7% ВВП.

Динаміка фінансування освіти та науки в Україні наведена на рис. 1.

Наведені на рис. 1 дані свідчать, що керівництво країни, всупереч офіційно заявленій державній ідеології, не зараховує науку та освіту до «однієї з найважливіших стратегічних складових соціально-економічного розвитку країни». Згідно із загальноприйнятими міжнародними нормами, рекомендований розмір державних витрат на освіту не має бути меншим 6% ВВП. Як бачимо, в останніх два роки цей показник не відповідає цьому критерію. Видатки державного та місцевого бюджетів на освіту забезпечують лише

існування (покриття базових захищених статей витрат: зарплати, нарахувань на зарплату, плати за енергоносії), а не розвиток освіти.

* Складено автором за даними міністерства фінансів України [1]

Рис. 1. Частка обсягу витрат на освіту та науку у ВВП в Україні*

Дослідження практики державного управління свідчить, що фінансування ВНЗ здійснюється від досягнутого рівня з урахуванням показників минулих років, і основна мета ВНЗ – не зменшити рівень фінансування захищених статей видатків минулих років.

На противагу Україні, сфера освіти в розвинених країнах давно перетворилась на фактор економічного зростання. Але і частка витрат на науку у відсотках від ВВП не повністю відображає рівень її фінансування, оскільки істотно відрізняється вихідний показник для різних країн – величина валового внутрішнього продукту.

Ситуація в Україні погіршується ще й через те, що виділені кошти використовуються нерационально. З результатів проведених Рахунковою палатою аудитів ефективного використання бюджетних коштів на освітню, наукову діяльність та підготовку наукових кадрів за 2010–2014 рр. випливає, що: «...центральні органи виконавчої влади не забезпечують відповідне планування бюджетних коштів на наукову діяльність та її організацію – від формування тематики наукових досліджень до впровадження їх результатів, зокрема не визначаються пріоритети досліджень, не оцінювалася економічна ефективність впроваджених наукових результатів. Центральні органи виконавчої влади не забезпечують належного контролю за законністю та ефективністю використання коштів. Так, через невжиття дієвих заходів результати 153 НДР не впроваджено, 236 НДР призупинено, 175 НДР, що виконувалися упродовж 2010–2014 рр. не мали на меті отримання наукового результату» [2].

Через відсутність прогнозової потреби в наукових кадрах «обсяги державного замовлення на їх підготовку формувалися з можливостей наукових установ. Відсутність зобов'язань щодо працевлаштування випускників аспірантури і докторантури, що навчалися за державним замовленням, призвело до того, що майже четверта частина їх залишилась не працевлаштованими» [2].

Результати аудиту довели, що Міністерство освіти і науки України не забезпечило обгрунтованого панування видатків на методичне забезпечення навчальних закладів. Міністерство не володіє даними про наявність навчально-методичної літератури і потреби в ній безпосередніх користувачів.

Також виявлені значні проблеми у сфері державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Кошти на підготовку таких фахівців фактично планувалися і використовувалися на утримання бюджетної установи. Вартість навчання одного фахівця за державним замовленням на рік вища, ніж підготовка такого фахівця за весь термін навчання на приватній основі, тобто кошти фактично спрямовуються на утримання бюджетної установи, а не на підготовку фахівців. Це зумовлює необхідність перегляду системи фінансування вищих навчальних закладів, запозичення передового світового досвіду в цій сфері.

Проведений аудит показав формальність критеріїв та механізмів розміщення державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою, формальність середньострокового прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у потребі фахівців на 2015–2018 рр., невідповідність визначення вартості навчання фахівця за державним замовленням Методиці розрахунку, затвердженій Міністерством фінансів України від 20.05.2013 р. № 346.

Отже, згідно наведених вище даних, можемо стверджувати, що нефективне використання бюджетних коштів в умовах обмежених фінансових ресурсів - це одна з найсуттєвіших проблем України. Звичайно, що це негативно впливає на якість кадрового потенціалу національної економіки, ефективність його використання.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua (дата звернення 04.11.2017).
2. Звіт Рахункової палати України про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на наукову діяльність у сфері освіти від 01.12.2015 № 10-5 URL : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16747828/zvit_10-5.pdf?subportal=main. (дата звернення 12. 11. 2017).
3. Хаблюк, Оксана. Аудит ефективності використання бюджетних коштів : проблеми та перспективи [Текст] / Оксана Хаблюк, Світлана Яцишин // Облік як інформаційна система для економічної безпеки підприємств в конкурентному середовищі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 25-26 листоп. 2010 р.] / редкол. : Я. Д. Крупка, М. С. Пушкар, П. Я. Хомин [та ін.] ; відп. за вип. М. С. Пушкар. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – Ч. II. – С. 101-106. Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/12795>.
4. Хаблюк О. А., Яцишин С. Р. Аудит ефективності в системі державного фінансового контролю, його суть та необхідність упровадження в Україні / О. Хаблюк, С. Яцишин // Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання. Випуск 10. – Мукачеве, 2017. – С. 827-831. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/140.pdf.